

UTTALELSE: Trygg vannforsyning og moderne renseteknologi – behov for statlig investeringsstøtte

Innlandet står, som resten av Norge, overfor store utfordringer knyttet til oppgradering og utvikling av kritisk infrastruktur som vann- og avløpsanlegg. Et konkret eksempel er Trysil kommune, som i fjor ble nødt til å innføre tilkoblingsstopp på grunn av kapasitetsproblemer ved rensanlegget. Uten nødvendig investeringer og oppgradering på eksisterende anlegg så kan det medføre svært negative konsekvenser for lokal utvikling og boligbygging for norske kommuner.

EUs reviderte vann- og avløpsdirektiv trådte i kraft i EU 1. januar 2025, og medlemslandene har frist til 31. juli 2027 for å iverksette de nye reglene. For Norge, som del av EØS, innebærer dette at direktivet må tas inn i norsk regelverk før det blir bindende. Selv om direktivet kun setter minimumskrav, kan Norge velge å gå lenger i sine nasjonale reguleringer.

Uavhengig av dette vil kommunene møte store krav til både kapasitetsutvidelse og innføring av ny teknologi, som for eksempel nitrogenrensing, for å sikre miljømessig bærekraft og overholdelse av framtidige forskrifter.

Behovet for investeringer i vann- og avløpssektoren i Norge er enormt – anslått til over 330 milliarder kroner de kommende årene. Kommunene, som allerede opplever økonomisk press, har begrenset handlingsrom til å møte slike utfordringer alene. Dette kan føre til at grunnleggende oppgaver og krav blir forsømt. Selvkostprinsippet gjør at mange kommuner i dag ikke kan oppnå fremtidige forventete krav. De økonomiske fremtidsutsiktene til mange kommuner ser dårlige ut, og kommuner som har et behov for investeringer kan ikke ta dette ut fra selvkostprinsippet, men må finansiere alle investeringer i vann og avløp ved å ta opp lån.

Et påfallende eksempel på hvor dårlig stilt mange kommuner har det er at antallet kommuner på ROBEK nesten doblet seg forrige kalenderår og er forventet å stige i 2025. For å sikre en bærekraftig og trygg vannforsyning, mener Innlandet Høyre at staten må bidra med støtte og garantier som gjør det mulig for kommunene å gjennomføre nødvendige investeringer.

Innlandet Høyre foreslår derfor følgende:

- **Statlige investeringsmidler og garantier**
Staten må etablere en nasjonal garantiordning for investeringer i vann- og avløpsanlegg. Dette vil gi kommuner økonomisk trygghet til å gjennomføre nødvendige prosjekter.
- **Støtte til implementering av EU-direktivet**
Regjeringen må sikre forutsigbare og realistiske rammevilkår for kommunene ved implementering av EUs reviderte vannog avløpsdirektiv, samtidig som man utnytter det nasjonale handlingsrommet i regelverket.
- **Langsiktig finansiering**
Det må utvikles en helhetlig finansieringsmodell som fordeler kostnadene rettferdig mellom staten, kommunene og innbyggerne, med støtte til kommuner som har særlig store utfordringer.

- **Fokus på teknologi og innovasjon**

Staten bør fremme bruk av moderne renseteknologi og legge til rette for pilotprosjekter som kan skape effektive, miljøvennlige og økonomiske løsninger for vann- og avløpssektoren.

- **Se på muligheter for bedre samarbeid**

Legge til rette for og gi incentiver for bedre samarbeid i vann- og avløpssektoren på tvers av kommunegrensene.

Innlandet Høyre mener at en trygg og bærekraftig vannforsyning er avgjørende for lokal utvikling, folkehelse og miljø. For å møte framtidens utfordringer kreves det vilje til nasjonal satsing og samarbeid mellom stat og kommune.